

Forord.

Musikterapiklinikken - Center for behandling og forskning, der er oprettet i et samarbejde mellem Aalborg Psykiatriske Sygehus (APS) og Aalborg Universitet (AAU), overgik pr 1.4.98 til permanent status, efter at den har haft forsøgsstatus siden 1.4.94. Overgangen krævede en grundig dokumentation af det arbejde, der er blevet udført på klinikken i forsøgsperioden.

Denne artikelsamling var oprindeligt tænkt som en del af indholdet i en dokumentations- og evalueringsrapport i den forbindelse. Undervejs i udarbejdelsen af rapporten blev det klart, at der var behov for to rapportdele, hvoraf den første skulle indeholde en praksisnær dokumentation af det kliniske arbejde i musikterapiklinikken, herunder sygehistorier samt de daglige arbejdsopgaver som musikterapeuterne har været involveret i på hospitalet. Denne del: "Musikterapiklinikken - Center for behandling og forskning. Slutrapport 1. del. Dokumentation og evaluering" 1.4.94 til 1.4.98. udkom marts 1998.

Undervejs i udarbejdelsen af anden del af rapporten, der primært skulle indeholde teoretiske refleksioner over forskellige aspekter ved det kliniske musikterapeutiske arbejde viste det sig, at klinikkens medarbejdere hver især havde et behov for at skrive sig igennem forskellige lag i forståelsen af den kliniske proces i musikterapiarbejdet. Dette gav mig ideen til at omforme rapportens anden del til et første årsskrift. Det er desuden medvirkende til, at årsskriftet her har en lidt patchworkagtig sammensætning af artikler, hvor de spænder fra et filosofisk betonet fugleperspektiv på den musikterapeutiske proces til et mere detaljeret frøperspektiv på enkelte aspekter i processen. Hver enkelt medarbejder har sit interessefelt og forsøger at beskrive sin musikterapeutiske erfaring i psykiatrien dels ud fra en psykologisk forståelse af patienternes problemstillinger, dels ud fra en forståelse af musikterapiens hovedredskab i arbejdet med psykiatriske patienter som er de kliniske musikalske improvisationer og deres behandlings- og udviklingspotentialer. I en del artikler skrives ud fra et ønske om at forstå musikterapiens muligheder med en bestemt patientkategori.

Jeg har som klinikleder og ansvarshavende redaktør set det som meget væsentligt, at de musikterapeuter, der arbejder i klinikken bevarer deres individuelle særpræg som musikterapeuter og til dels også i deres beskrivelsesform i formidlingen af det kliniske arbejde.

Samtidig arbejdes der på at skabe ensartede assessment- og analysemodeller for at lette dels afrapportering og formidlingsprocessen til andre faggrupper dels indsamling af data til forskning.

Men det primære i musikterapiarbejdet er den unikke relation mellem musikterapeuten og patienten. Det er en væsentlig del af kriterierne for hvorvidt patienten kan påbegynde et musikterapiforløb, at der skønnes mulighed for, at der i konstellationen af musikterapeut/klient parret kan etableres et trygt intersubjektivt musikalsk rum, der kan udvides og udvikles undervejs i behandlingsprocessen. Jeg ønsker her specielt at henvise til artiklen af ph.d.-studerende N. Hannibal, der bl.a. skriver om indsidspotentialer i den intersubjektive musikalske relation.

Der er i Danmark skrevet meget lidt om musikterapi i psykiatrien ud fra et samarbejdsgrundlag hvor musikterapeuterne er indplaceret i behandlingsteam med læger og psykologer og opfylder samme etiske betingelser for arbejdet som disse faggrupper.

Dette faktum er også en kilde til ideen om at omforme rapporten til et årsskrift.

I forvejen findes ét veletableret fagtidsskrift: "Nordisk tidsskrift for musikkterapi" (Nordic journal of music therapy) udgivet af Høgskulen i Sogn og Fjordane, Studiecenter, Sandane (N) i fagligt samarbejde med uddannelsesinstitutioner og organisationer i de nordiske lande. Dette tidsskrift dækker musikterapi med alle patientmålgrupper og bringer artikler på såvel nordiske sprog som på engelsk.

Årsskriftet her er på ingen måde tænkt som en konkurrent hertil. Det er tænkt som et dansk skrift, der afgrænser sit stof til musikterapi med psykiatriske patienter og som forhåbentlig kan være med til at udbrede og konsolidere musikterapien indenfor psykiatrien i Danmark.

I den korte levetid musikterapiiklinikken har eksisteret har vi kunnet se mange kliniske eksempler på patienternes gavn af musikterapi. Musikterapi er et relevant supplement til den eksisterende vifte af behandlingstilbud til psykiatriske patienter. Artiklerne her dokumenterer såvel forskellige metoder, musikkens og terapeut/patientrelationens kurative virkemidler samt nogle patienters psykiske udvikling ved hjælp af musikterapibehandling.

Der er ikke som i Nordisk Tidsskrift for Musikterapi eksterne bedømmere på artiklerne i dette årsskrift. Det er primært tænkt som en kanal hvor musikterapeuter der arbejder i psykiatrien i Danmark kan formidle deres erfaringer på et teoretisk grundlag efterhånden som erfaringslagene bliver kommunikerbare.

I dette første nummer har jeg desuden vægtet, at der bliver givet et summarisk overblik over musikterapiens indplacering dels som akademisk disciplin/uddannelse, dels som behandlingstilbud inden for psykiatrien i Danmark og dels i musikterapeuternes overordnede forståelse af psykiske problemområder indenfor psykiatrien. Denne sidste del af indplaceringen er indkredsninger af, hvorledes musikterapeuterne på klinikken på nuværende tidspunkt bedst kan anvende teorier fra psykiatrien, den kliniske psykologi og psykoanalysen som baggrund for at forstå og beskrive, hvad der sker i musikterapiforløbene. Indplaceringen af musikterapiens teoretiske referencerammer i psykologien og psykiatrien vil fortløbende blive reflekteret i de kommende årsskrifter.

Jeg har desuden vægtet dels at der bliver givet en kort indføring i musikterapiens historie vedrørende dens udvikling indenfor psykiatrien, og dels at der bliver bragt en oversigt over musikterapeuters ansættelses- og arbejdsforhold på andre af landets psykiatriske hospitaler som har musikterapeut/er ansatte.

For musikterapi-klinikkenes vedkommende er disse forhold udførligt beskrevet i slutrapportens 1. del og i tidligere delrapporter undervejs i forsøgsperioden. Her vil jeg blot kort ridse op at Musikterapi-klinikken er en fælles institution finansieret ligeligt mellem APS og AAU. På musikterapi-klinikken er ansat en klinikleder på halv tid og i gennemsnit 2 forskningsassistenter på 21 timer pr uge, og at der - når det er muligt er tilknyttet en ph.d.-studerende. Såvel kliniklederen som forskningsassistenterne varetager klinisk arbejde, dokumentationsarbejde og forskningsarbejde. Kliniklederen varetager desuden de daglige administrative opgaver. Det er en forudsætning, at alle medarbejderne på klinikken også er ansat på den femårige Kandidatuddannelse i musikterapi på Det Humanistiske Fakultet, Institut for Musik og Musikterapi på Aalborg Universitet, således at der er sikret en integration af det kliniske arbejde og forskningen og den direkte videreformidling til musikterapistuderende på uddannelsen.

Musikterapiklinikken er placeret på afdeling B, voksenpsykiatrisk afdeling på APS og får lægefaglig rådgivning og supervision på denne afdeling 2 timer hver 14. dag. Hertil kommer at musikterapiklinikken har en deltidssekretær til rådighed. Klinikken råder over et veleviperet musikterapilokale beliggende i underetagen, hvor der ikke er lydgener i forhold til omgivelserne samt to kontorer på lægegang B.

Musikterapiklinikken tilbyder assistanceydelser til alle hospitalets afdelinger og har rekvireret patienter fra såvel afdeling C (den anden af hospitalets voksenafdelinger), retsmedicinsk afdeling E og afdeling A (ungdomspsykiatrisk afd.). Musikterapiens medarbejdere deltager i fælles faglige interne kursusmoduler for hospitalets behandlere (både som tilhørere og enkelte gange som kursusholdere) og kliniklederen er repræsenteret i forskningsudvalget for psykiatrien i Nordjyllands Amt. Musikterapiklinikken har et regelmæssigt udvekslings samarbejde med psykoterapeutisk afsnit B 14.

Overordnet set har musikterapien en god indplacering og gode muligheder for at udvikle musikterapien klinisk og forskningsmæssigt på hospitalet. P.gr.a. den globale tilknytning får medaljen dog den bagside at det er utrolig svært at opbygge og vedligeholde en tilstrækkelig god kontakt til alle afsnit. Koncentrationen må samles om de afsnit, hvor der aktuelt er patienter fra, hvilket bevirker at henvisningerne fra andre afsnit i perioder udebliver. Det er relevant at en musikterapeut sidder med til visitationskonferencer for at være med til at vurdere, hvem der kan være egnet til musikterapi. Dette er ikke muligt med den nuværende normering. Gentagne udsendelser af informationsmateriale, undervisning og formidling til forskellige personalegrupper har gradvist reduceret dette problem, men det eksisterer stadig. Fra musikterapiklinikken er der et ønske om at videreudvikle samarbejdet med andre faggrupper og et ønske om at der fortsat vil være større åbenhed for denne form for sammensat musikalsk/verbal psykoterapi, som musikterapien kan tilbyde. Udsendelsen af rapporten - nu efterfulgt af dette årsskrift - vil forhåbentlig være med til at klargøre visitationsmulighederne til musikterapi

Samtidig med udarbejdelsen af disse afgrænsede artikler om aspekter af musikterapiens muligheder indenfor psykiatrien er to længerevarende kvalitative forskningsprojekter igang i musikterapiklinikken regi. I.N.Pedersens artikel om en holdende og organiserende metode og N. Hannibals artikel om refleksion i og om musikalsk improvisation i musikterapi er udløbere af dette forskningsarbejde.

I løbet af det kommende år er det planen at påbegynde et afgrænset kvantitativt baseret forskningsprojekt. Der vil blive foretaget en undersøgelse med kontrolgruppe af hvorvidt musikterapien er specielt egnet eller ikke specielt egnet til at motivere skizofrene/skizotypiske patienter til at blive i et længerevarende behandlingsforløb og til gradvist i terapiforløbet at turde arbejde udviklende med relationsproblemer og -potentialer. Jeg håber, at de kommende årsskrifter vil bringe spændende beretninger og resultater fra såvel igangværende og kommende forskningsprojekter både på musikterapiklinikken og på andre af landets psykiatriske hospitaler med ansatte Kandidater i musikterapi.

Til slut vil jeg ønske læseren god fornøjelse med at dele klinikmedarbejdernes erfaringer med musikterapi med psykiatriske patienter og dele de teoretiske refleksioner, der på nuværende tidspunkt er klarlagt og hermed formidlet.

Jeg har forventning om at de næste årsskriftnumre gradvist vil blive mere fokuserede og være struktureret ud fra et overordnet tema hver gang. Men formidling af erfaringer og refleksioner må begynde et sted, processen må folde sig ud ved at musikterapeuterne skriver ind i, med og om processen og resultaterne efterhånden som den/de bliver klare og formulerbare.

Ansvarshavende redaktør
Inge Nygaard Pedersen
Klinikleder
Universitetslektor
Diplommusikterapeut.

August 1998.